

สถานการณ์โรคและภัยที่น่าสนใจในรอบสัปดาห์ที่ 15 ปี พ.ศ. 2558

Situation Awareness in Thailand, 15th Week 2015

สุชาดา จันทสิริยากร, อรุณา รังผึ้ง, ศรีนิยา พงศ์พันธุ์, นริศ บุญธนภัทร, รพีพรรณ เดชพิชัย

ทีมประเมินสถานการณ์สาธารณสุข (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

1. การประเมินความเสี่ยงโรคคอตีบ

สถานการณ์โรคในประเทศไทย

ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 15 เมษายน 2558 สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยเข้าข่ายและผู้ป่วยยืนยันโรคคอตีบ (รง. 506) จำนวน 1 ราย เป็นชายไทย อายุ 14 ปี อาชีพนักเรียน จากจังหวัดยะลา และในสัปดาห์ที่ 15 นี้ ได้รับรายงานผู้ป่วยสงสัยโรคคอตีบ เป็นชายชาวไทใหญ่ อายุ 45 ปี อาชีพรับจ้าง อาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ป่วยมีแผ่นฝ้าขาวที่ทอนซิลทั้งสองข้าง หายใจลำบาก ไม่มีประวัติได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น อยู่ระหว่างรอผลการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ

ผลการเฝ้าระวังระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2548 พบจำนวนผู้ป่วยโรคคอตีบลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 2,290 ราย เพียงเหลือ 10 ราย ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2551 พบผู้ป่วยไม่เกินปีละ 10 ราย ปี พ.ศ. 2552 - 2554 พบผู้ป่วยปีละ 12 - 77 ราย ในจำนวนนี้ เสียชีวิตปีละ 2 - 15 ราย รวมทั้งมีการระบาดในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตราความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากผู้ปกครองไม่นิยมให้บุตรหลานได้รับ

วัคซีน พบผู้ป่วยรวม 77 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 0.12 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี รองลงมา ได้แก่ 5 - 9 ปี และ 10 - 14 ปี ตามลำดับ

จังหวัดที่พบผู้ป่วยสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ปัตตานี ยะลา กาญจนบุรี เชียงราย และสงขลา หลังจากนั้นพบการระบาดใหญ่อีกครั้งระหว่างเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน 2555 ในพื้นที่จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบผู้ป่วยรวม 48 ราย จำแนกเป็นผู้ป่วยยืนยัน (มีไข้ เจ็บคอ มีแผ่นฝ้าขาวในเยื่อบุทางเดินหายใจ และตรวจพบเชื้อ *Corynebacterium diphtheriae* ชนิดสร้างสารพิษ) จำนวน 42 ราย และผู้ป่วยน่าจะเป็น (มีไข้ เจ็บคอ มีแผ่นฝ้าขาว ร่วมกับมีอาการรุนแรง เช่น เสียชีวิต คอบวม หรือ มีความเชื่อมโยงกับผู้ป่วยยืนยัน) จำนวน 6 ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 50 ปี สายพันธุ์ที่ก่อให้เกิดการระบาดในครั้งนี้เป็นสายพันธุ์ที่แตกต่างกับที่เกิดใน 4 จังหวัดภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยโรคคอตีบ 28 ราย เสียชีวิต 6 ราย ส่วนใหญ่เป็นเด็ก และในปี พ.ศ. 2557 พบผู้ป่วย 16 ราย เสียชีวิต 4 ราย ส่วนใหญ่เป็นเด็กเช่นกัน (รูปที่ 1 - 3)

◆ สถานการณ์โรคและภัยที่น่าสนใจในรอบสัปดาห์ที่ 15 ปี พ.ศ. 2558	225
◆ สรุปรายการตรวจหาการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 15 ระหว่างวันที่ 12 - 18 เมษายน 2558	229
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 15 ระหว่างวันที่ 12 - 18 เมษายน 2558	232
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาจากบัตรรายงาน 506 ประจำเดือนมีนาคม 2558	237

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาตล
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ธรรักษ์ ผลิตพันธ์

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : นายแพทย์ธรรักษ์ ผลิตพันธ์

กองบรรณาธิการ

บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังษิวงศ์ สุวดี ดิวงษ์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สยมภูจินันท์ ศศิธันว์ มาแอดิเยน พัทรี ศรีหมอก
สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พิรยา คล้ายพ้อแดง สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พิรยา คล้ายพ้อแดง

หากต้องการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

รวมถึง ข้อคิดเห็น

หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

กรุณาแจ้งมายังกลุ่มเผยแพร่วิชาการ

สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

เบอร์โทรศัพท์ 02-590-1723 หรือ

E-mail: panda_tid@hotmail.com หรือ

weekly.wesr@gmail.com

ความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ

จากโครงการรณรงค์การฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบในประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่มีอายุระหว่าง 20-50 ปี ตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมาจนถึงวันที่ 18 เมษายน 2558 พบว่า มีประชากรเป้าหมายในการฉีดวัคซีนทั้งสิ้น 22,377,455 คน ได้รับวัคซีนไปแล้วรวม 12,064,001 คน (ร้อยละ 53.91) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการได้รับวัคซีนมากที่สุด (ร้อยละ 87.31) เขตบริการสุขภาพส่วนกลาง กรุงเทพมหานครมีอัตราผู้มารับวัคซีนน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.69) จังหวัดยะลาและจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอัตราผู้มารับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบร้อยละ 52.51 และ 42.05 ตามลำดับ

การประเมินความเสี่ยง

จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคคอตีบมีแนวโน้มลดลง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนผู้เสียชีวิตและอัตราป่วยตายที่มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เหตุการณ์การระบาดของโรคคอตีบในปี 2553 และปี 2555 ทำให้เห็นว่า โรคนี้ยังมีโอกาสกลับมาระบาดได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในปีนี้จะมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการและมีการทะลักเข้ามาของแรงงานต่างชาติเป็นจำนวนมาก ซึ่งประชากรเหล่านี้อาจนำเชื้อโรคคอตีบแฝงเข้ามาด้วย

การรณรงค์ให้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบในประชากรกลุ่มอายุ 20-50 ปี จะเป็นปัจจัยป้องกันการแพร่ระบาดในวงกว้างและสามารถลดปริมาณผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีบางจังหวัดที่อัตราผู้มารับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบน้อย หลาย ๆ จังหวัดมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีแรงงานชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก หรือมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคคอตีบในวงกว้าง เช่น กรุงเทพมหานคร จังหวัดระยอง พิษณุโลก อุดรหาราชบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี เพชรบูรณ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณา

1. ควรเร่งรณรงค์ให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งในกลุ่มคนไทยและชาวต่างชาติไปรับวัคซีนป้องกันโรค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังมีอัตราการไปรับวัคซีนต่ำ จังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่จำนวนมาก และจังหวัดชายแดน

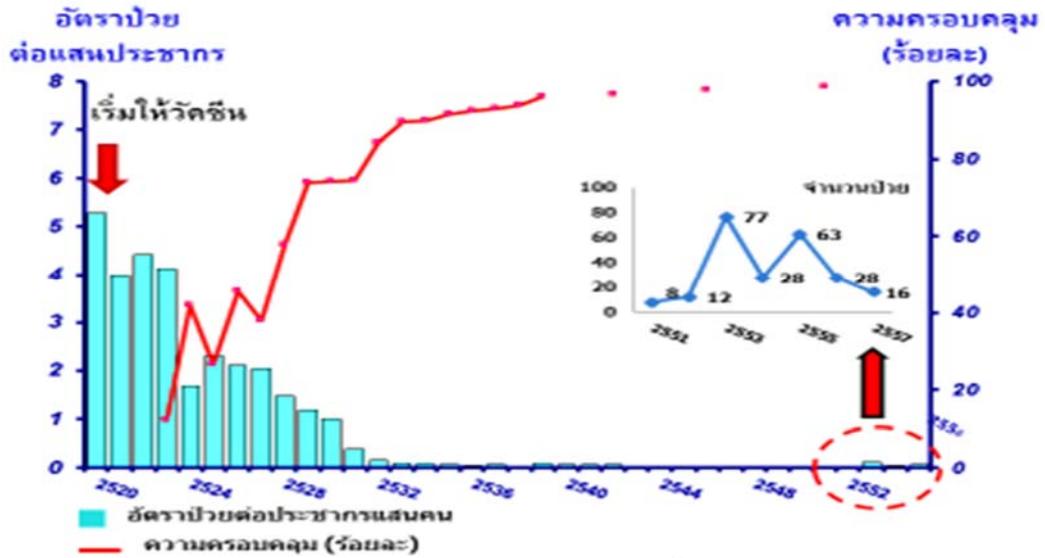
2. ควรให้ความรู้แก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งเพิ่มความตระหนักถึงโอกาสเกิดโรคนี้ในประชาชนทั่วไปทั้งในคนไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มอายุ 20-50 ปี เพื่อจะได้ให้การวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

3. ควรมีการให้ความรู้ในประชากรกลุ่มเสี่ยง (อายุ 20 - 50 ปี) ทั้งคนไทยและต่างชาติที่มาอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวมาทำงานอยู่จำนวนมาก เพื่อให้สามารถดูแล

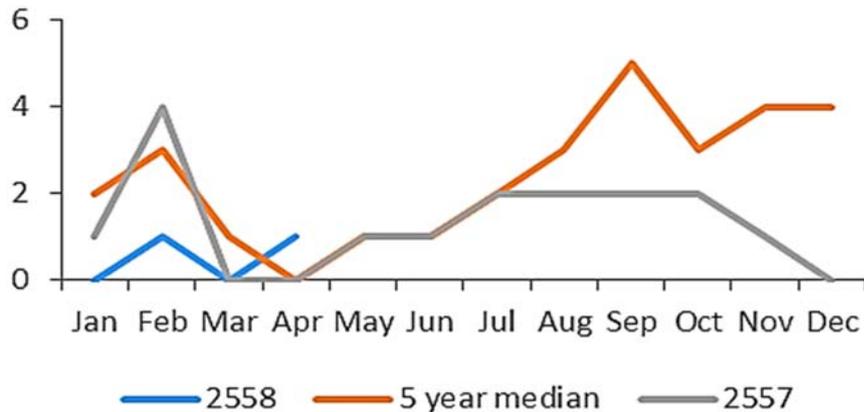
ตัวเองได้อย่างเหมาะสม และเข้าถึงการบริการวัคซีนมากขึ้น

4. ควรรณรงค์ให้เด็กได้รับวัคซีนตามมาตรฐานแผนงาน
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และให้ผู้ปกครองเก็บสมุดบันทึกสุขภาพ

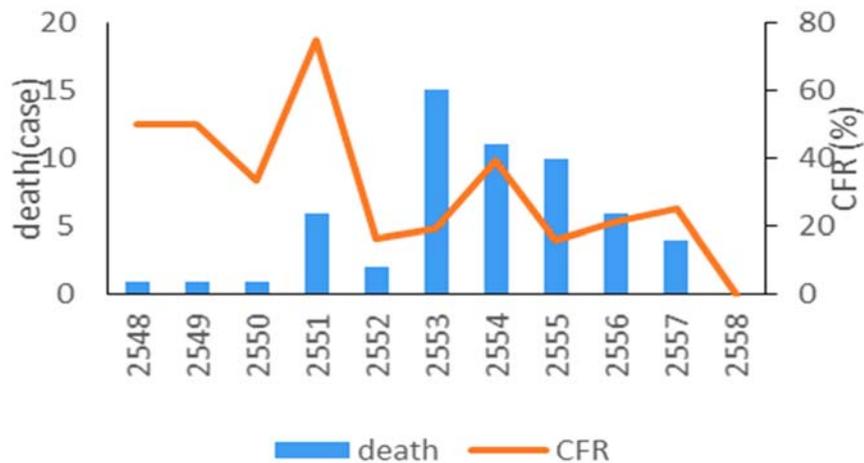
เด็กที่มีประวัติการได้รับวัคซีนของเด็กไว้ตลอดไป เพื่อประโยชน์ใน
การได้รับการป้องกันโรค และเจ้าหน้าที่จะได้ตรวจสอบประวัติการ
ได้รับวัคซีน พร้อมทั้งติดตามให้ได้รับวัคซีนได้ครบตามเกณฑ์

รูปที่ 1 อัตราป่วยของโรคคอตีบและความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนคอตีบครบ 3 ครั้ง ในเด็กอายุครบ 1 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2557

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยโรคคอตีบ จำแนกรายเดือน เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2557 - 2558 และค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง (ปี 2553 - 2557)

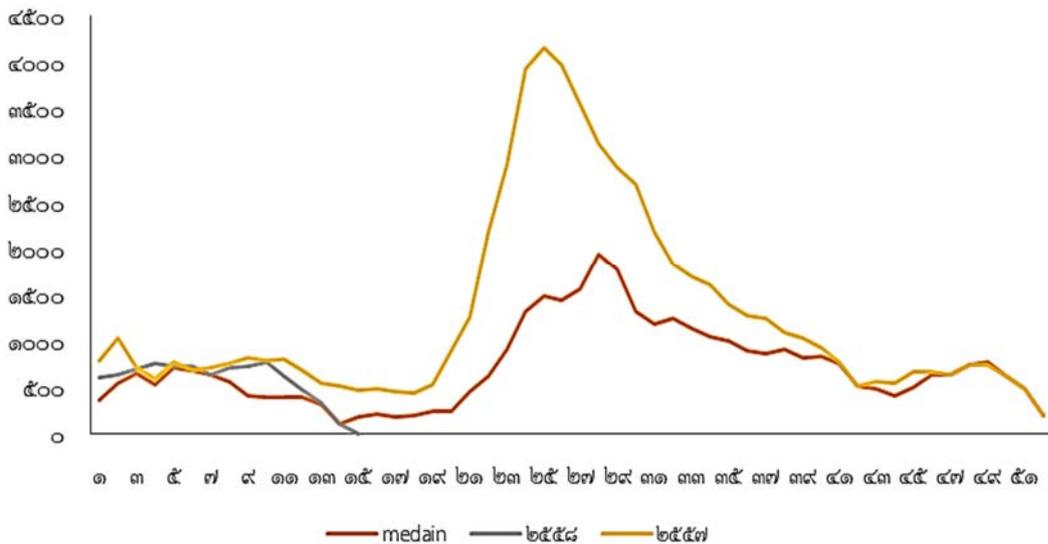
รูปที่ 3 จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตและอัตราการป่วยตายของโรคคอตีบ ปี พ.ศ. 2548 - 2558

สถานการณ์โรคมือ เท้า ปาก

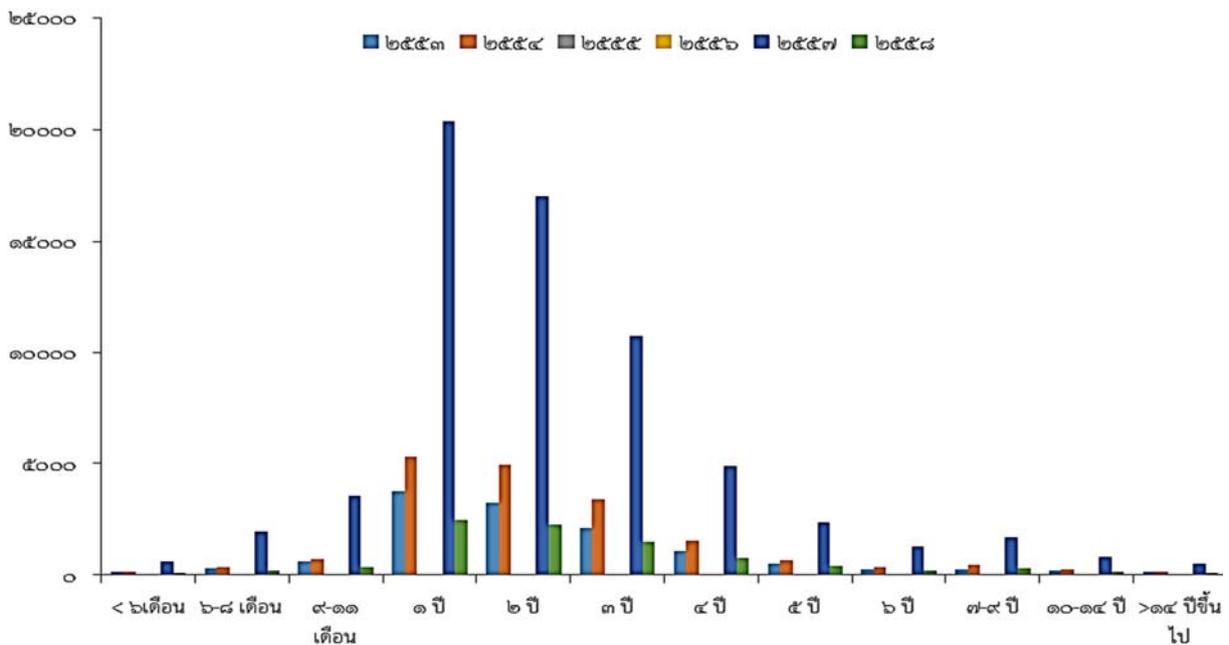
สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยเข้าข่ายและผู้ป่วยยืนยันกลุ่มโรคมือ เท้า ปาก (รง. 506) ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 15 เมษายน 2558 พบผู้ป่วยรวม 8,738 ราย จาก 77 จังหวัด คิดเป็นอัตราป่วย 13.6 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 1 ราย จากจังหวัดสระบุรี (อัตราป่วยตายของจังหวัดสระบุรีร้อยละ 0.2) อัตราส่วนของผู้ป่วยเพศชายต่อหญิง เท่ากับ 1 : 0.74 ผู้ป่วยในกลุ่มอายุ 0-4 ปีมีอัตราป่วยสูงสุด (11.9 ต่อประชากรแสนคน) โดยพบในเด็กอายุ 1 ปีมากที่สุด (28.45) รองลง ได้แก่ เด็กอายุ 2 ปี

(25.70) และ 3 ปี (16.94) ส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย (ร้อยละ 98.4) จำนวนผู้ป่วยในสัปดาห์ที่ 15 ใกล้เคียงกับค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง และมีค่าต่ำกว่าจำนวนผู้ป่วยในสัปดาห์เดียวกันของปีที่ผ่านมา จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ น่าน (57.84) พะเยา (34.07) นครสวรรค์ (26.48) ศรีสะเกษ (23.98) และภูเก็ต (22.67)

ผลการเฝ้าระวังในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2557 พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็ก อายุ 1 - 4 ปี และในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนป่วยสูงสุดในทุกกลุ่มอายุ

รูปที่ 5 จำนวนผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก รายสัปดาห์ เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2557 - 2558 และค่ามัธยฐาน 5 ปี ย้อนหลัง (2553 - 2557)

รูปที่ 6 จำนวนผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก จำแนกตามอายุ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 - 2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 15 เมษายน 2558)